

שמעתא עמיקתא

גליון תר"צ | במדבר | תשפ"ו | קהילת הניכוי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תוכב"א

הלכות מצויות לשובעות

משיעורי
הרה"ג רבי יוחנן בורגור שליט"א
מו"ץ וראש כולל הוראה רמות

ערב שבועות

אמירת תחנון

מר"ח סיון אין אומרים תחנון. [רמ"א (סי' תצד סעי' ג)]. כי מיד בשני בסיון אמר להם משה לקדשם לתורה, ואח"כ מתחילים ג' ימי הגבלה. [מ"ב (סי' ח)].

תענית בימים אלו

אין מתענים בימים אלו. [מ"ב (סי' ז)]. ואין להתענות תענית חלום בשבועות. [ע"י בכה"ח (סי' תרד אות לח) שהביא מח' בזה והכריע דשב ואל תעשה עדיף ואין להתענות].

שמיחה עשבים בבה"כ ובבתים

יש נוהגים לטעום עשבים בבית הכנסת ובבתים, זכר לשמחת מתן תורה. [רמ"א (שם סעי' ג)]. והערה"ש (אות ו) כתי' שבדורות שלפנינו ביטלו האילנות והעשבים מטעמים שידעו הגדולים שבדור. וע"י בסמוך].

להעמיד אילנות בבה"כ ובבתים

יש נוהגים להעמיד אילנות בבה"כ ובבתים כדי שיזכרו שבעצרת נידונין על פירות האילן ויתפללו עליהם. [מ"א (שם סי' ח) הביא המ"ב (סי' ט)]. וי"א שאסור לעשות כן כי עכשיו הוא חוק העמים להעמיד אילנות בחג שלהם. [ח"י"א (כלל קלא אות ג) בשם הגר"א. והובא במ"ב (שם)]. וכן נקט האג"מ (יו"ד ח"ד סי' יא אות ה) ודחה דברי המהר"ש"ם (דעת תורה סי' תצד) שכת' דאין לחוש לזה. והערה"ש (אות ו) כתי' שבדורות שלפנינו ביטלו האילנות והעשבים מטעמים שידעו הגדולים שבדור. וכן נהגו החזו"ן והגר"י"ק זצ"ל (ארחות רבנו ח"ב ע"מ צט). וכל מקום ינהג כמנהג מקומו.

שמיחתם ביו"ט (למקילים לעיל)

אפשר לשתם אפילו ביו"ט, אף אם אינם ראויים למאכל בהמה, ששמחת שחשב עליהן מבעוד יום אין בהם משום מוקצה, ובפרט אם הם עשבים המריחין. אכן אם חל שבועות ביום טוב עצמו או בערב שבת. [מ"ב (סי' ט)].

עירוב תבשילין

יו"ט שחל בערב שבת, אין מכינים בו כל מאכל לצורך שבת, אלא אם עירב עירוב תבשילין. [שו"ע (סי' תקכז)]. וע"י הפרטים בזה בשמעתא עמיקתא גליון שי"ח.

זמן קידוש הלילה

יש להמתין מלקדש על היין עד הלילה כדי שיהיו ימי הספירה שבע שבועות תמימות. [שלי"ה (מס' שבועות עמוד התורה אות א), מ"א (רס"י תצד), פמ"ג (שם מ"ז סי' א), גר"ז (אות ב) וכה"ח (אות א)]. וי"א שבועות הצורך שקשה להמתין עד צה"כ, אפשר לסמוך על המקילים להתפלל לא לפני כן. [אור לציון (ח"ג פי"ח אות ד)].

זמן תפלת מעריב

יש אומרים שיש להמתין אף מלהתפלל ערבית עד הלילה. [ט"ז (רס"י תצד) מ"ב (שם סי' א)]. וע"י בשלי"ה (שם), בסדור היע"י"ב ובבנין שלמה (סי' לח)]. וי"א שבשעות הצורך שקשה להמתין עד צה"כ, אפשר לסמוך על המקילים להתפלל לא לפני כן. [אור לציון (ח"ג פי"ח אות ד)]. והכה"ח (אות א) כתי' להקל אם א"א לו לאחר התפלה].

נשים בקידוש מבעוד יום

אע"פ שנשים פטורות מספירת העומר, מ"מ עליהן להמתין עכ"פ מלקדש על היין עד צאת הכוכבים. [להורות נתן (ח"ז סי' לא), עיי"ש הטעם].

הדלקת נרות מבעוד יום

ניתן להדליק נרות יו"ט מבעוד יום וי"א להמתין עד הלילה (כשערב חג אינו חל בשבת). [הגרש"א זצ"ל (הליכ"ש שבועות פי"ב אות ב) ובהגה (שם)].

תוספת יו"ט

יש לקבל תוספת יו"ט כשאר יו"ט. [סתמת הפוסקים. דלא כהבנין שלמה (סי' לה) הסובר שאין תוספת בשבועות, עיי"ש]. ואין מחסר מהתמימות בקבלה זו, כיון שעדיין נקרא אותו זמן יום המ"ט של הספירה, אלא שאסור אז לעשות מלאכה. [הגר"י"ק זצ"ל (חוט שני ח"ד ע"מ שכה)].

ליל שבועות

ללמוד תורה כל הלילה

נהוג רוב הלומדים להיות נעורים בליל שבועות ועוסקים בתורה. [זוהר (בראשית ח, א ויקרא ז, ב) הביא המ"א (רס"י תצד)].

אמירת התיקון

יש אומרים שבלילה יש לומר התיקון של ליל שבועות. [דרך החיים (דניי חג השבועות אות ב) ופמ"ג (א"א רס"י תצד)]. וכן נקט הכה"ח (שם אותיות 10-1) ע"פ האר"ז"ל. וי"א שאף מי שחשקה נפשו בלימוד תורה שבעל פה יש לו לומר תחילה התיקון (ובחורי ישיבה הלומדים בישיבה יעשו כהוראת רבותיהם). [אור לציון (ח"ג פי"ח אות יא)]. אולם י"א שהלומדים בהבנה ובעומק, לימוד זה עדיף מאמירת התיקון. [הגר"צ פרק זצ"ל (מקראי קודש פסח ח"ג סי' לד)]. וע"י ברב פעלים (ח"א סוד שרים סי' ט) ובכה"ח (סי' תצד אות ח) דנשים לא נוהגות לומר התיקון].

ברכה על השתיה במשך הלילמוד

הקובע ללמוד תורה וכדו' ומפעם לפעם שותה קפה וכדו', ומתחילה היה בדעתו לשתות עוד, יכוון מתחילה שהברכה תחול על כל מה שיביאו לו ופוסר בזה כל מה שישתה אח"כ אפי' אחרי זמן מרובה (כ"ז שלא הסיה דעתו מלשתות או שיהיה מקומו). [הגרש"א זצ"ל (וואת הברכה פי"ה ע"מ 53)]. וע"י באב"ז (פי"ב אות יז) ובמנח"י (ח"ה סי' קב)]. ומ"מ אם שתה כשיעור המחייב ברכה אחרונה בכדי שתיית רביעית) ומשער שישתה עוד רק כעבור חצי שעה ומעלה או אחר שצמצא, יש לו לברך ברכה אחרונה מיד על הכוס הראשונה, וכשישתה שוב יברך ברכה ראשונה. [ע"י בשו"ע (סי' קפד סעי' ה), במ"ב (סי' תצד) ובמנח"י (שם)].

נמילת ידים כשהגיע עמוד השחר

כשיאור היום (עלות השחר), יש ליטול ידים להעביר רוח רעה השורה עליהם. (ולענין הברכה עיין להלן). [שו"ע (סי' ד סעי' יד)]. ומ"מ א"צ להפסיק הלימוד וליטול ידים מיד. [החזו"א (דעת נוטה הגה 316) והגרש"א זצ"ל (הליכ"ש שבועות פי"ב אות ד)]. וכמו"כ מותר ללכת יותר מדי אמות, וא"צ לדקדק שלא לגעת בעינים וכדו'. [הגרש"א זצ"ל (שם)].

ברכת נמילת ידים

הנעור כל הלילה לא יברך על נט"י בבוקר, רק אחר שעשה צרכיו או הטיל מים ושפסף, שאז כרו"ע יתחייב לברך ויברך ענטי"י ואשר יצר. [מ"ב (סי' ד סעי' ל וסי' תצד סי' א)]. אמנם נגיעה במקומות המכוסים שבגופו בלבד לא מועילה. [הגרש"א זצ"ל (אשי ישראל פי"ב אות ג)]. ובני ספרד (שהיו נעורים כל הלילה) נוהגים שלא לברך ברכה זו בכל אופן.

ברכת הציצית

יש אומרים שאע"פ שהיה לבוש ציצית כל הלילה צריך לברך עליה בבוקר. [שו"ע (סי' ח סעי' טז)]. ויש חולקים. [מ"א (אות כא)]. ולמעשה לא יברך. ואם מתעטף בטלית גדול יכוון לפטרו בברכתו. [מ"ב (סי' ח סעי' מב סי' תצד סי' א)].

ברכת אלוני נשמה והמעביר שינה

י"א שאין לברך ברכת אלקי נשמה והמעביר שינה אם היה ניעור כל הלילה. [א"ר (סי' מו אות יב)]. ויש שפסקים בזה. [פמ"ג (שם א"א סי' ב)]. ולמעשה לא יברך, אבל ישתדל לשמוע שתי ברכות אלו מאחר ויכוון לצאת. [מ"ב (סי' מו סי' כ וסי' תצד סי' א) ע"פ השע"ת (סי' מו אות ב)]. ואם ישן בלילה (אפי' בארעל) ששים נישמין (חצי שעה) לכרו"ע יש לו לברך אותם. [מ"ב (שם)]. ובשע"ת (שם) כתי' שיש להביא את עצמו ליד שינה כל שהוא. ובא"ר (סי' ד אות ח) מבואר דאף ללא שינת קבע יש משום הפקדת פקדון ביד הקב"ה. וע"י בבה"ח (סי' ד סעי' טז (ד"ה דוד) שהביא מח' כמה הוא שיתין נישמין ג) שעות, חצי שעה או מעט יותר מני מינוט. ולמעשה ע"י בקצות השלחן (סי' ב אות ג) נקט שהוא חצי שעה. וכן דעת האור לציון (ח"ב פי"א אות ז) והגר"י"ק זצ"ל (דעת נוטה ע"מ קכד)].

ברכות התורה

י"א שאף אם לומד בלילה, הלילה הולך אחר היום שעבר וא"צ לחזור ולברך כל זמן שלא ישן. [מ"א (סי' מו סי' יב) בדעת השו"ע (סי' מו סי' יב)]. וי"א שצריך לברך ברכה"ת אף אם לא ישן. [מ"א (רס"י תצד ד"ה ועיין, וסי' מו סי' יב)]. ולמעשה ישמע מאחר שישן בלילה, ואם אין אחר לא יברך דסקפ ברכות להקל. [מ"ב (סי' מו סי' כח)]. ומבואר דאם ליכא ארנו מברך, דלא כהמהר"ם שיק (ארו"ח סס"י א) שנקט שבכה"כ יברך לעצמו. אולם מציונו סוברים כדבריו, ע"י ערוה"ש (סי' מו אות כג), כה"ח (אות כז) ואורחות רבנו (שם) בשם החזו"ן א]. ומנהג בני ספרד לברכס בעצמם.

זמן ברכת התורה (למהמוריים לעיל)

יש להקפיד לצאת יד"ח הברכות אחר עמוד השחר. [דלדעת הגר"ש"ם זצ"ל (האלף לך שלמה סי' לג) והכה"ח (אות כט) אם בירך לפני כן לא יד"ח]. וע"י בבצל החכמה (ח"ה סי' קסח) שכת' שבדעיבד אם טעה ובירך, לא יחזור ויברך, אבל טוב שישמע ברכה"ת מאחר או שיכוון לפטור עצמו בברכת אהבה רבה וילמד על אתר].

לכוון בברכת התורה ברכות בערב שבועות שתפטור רק עד סוף הלילה

אם מכוון להדיא בשעת ברכות התורה בערב שבועות להגביל חלות ברכתו עד למחרת, יש אומרים שמועיל ויוצא ידי ספק. [מ"א (סי' תרל"ט סי' יז)]. וע"י באורחות רבנו (ח"א ע"מ מו) בשם הגר"י"ק זצ"ל דמהני להגביל חלות הברכה עד שחולך לישון. וכן הוא בלוח אר"י לגר"מ"ט (הושענא רבה) בשם האדר"ת]. ויש מחמירים. [ח"י"א (נשי"א כלל ט אות ג) והגרש"א זצ"ל (שבות יצחק ח"ה ע"מ רסג)]. ולמעשה אם אין אחר שיוציאו יד"ח אם הגביל ברכתו במפורש, יכול לסמוך לברך בעצמו. [מנח"ש (ח"א סי' יח אות ח-ט)]. ומשנה הלכות (ח"ו סי' יד)]. וע"י בשמעתא עמיקתא גליון סי'.

ישן שינת קבע ביום שלפניו

אם ישן שינת קבע (חצי שעה) ביום הקודם, י"א שיכול לברך. [רע"א המובא במ"ב (שם)]. וע"י בלוח אר"י לגר"מ"ט (הושענא רבה) בשם האדר"ת דשינת קבע היינו שיתין נישמין. ועיין לעיל שהוא חצי שעה]. ויש חולקים. [חזו"ן א (מעשה איש ע"מ ס ותשובות והנהגות ח"ה סי' קס)].

ישן שינת קבע בלילה

אם ישן שינת קבע על מיטתו בלילה, אם נמשכה שנתו חצי שעה, מברך בקומו ברכות התורה. ואף הישן בבגדיו אם נשכב על דעת לישון כמה שעות, יברך בקומו, אפילו ניעור קודם חצות הלילה. [הגרש"א זצ"ל (הליכ"ש תפלה פי"ו אות א)]. וע"י במ"ב (סי' מו סי' כג) שהמתנמנם במיטתו על אצילי דיו אפילו בלילה אינו חייב שינת קבע].

ללמוד עד שיגיע מני שיוציאו ידו הובה

אם הגיע עמוד השחר א"צ להפסיק מלימודו עד שיגיע אחר שיוציאו, כיון שאין בידו לברך עתה משום הספק. [חזו"ן א (דניגס והנהגות פי"א אות יב), מנח"ש (סי' יח אות ח) וקובץ תשובות (ח"א סי' ט ד"ה אולם צ"ל)]. אולם בא"א מבוטאטט (סי' מו) אינו מיקל בזה אלא בפס' דרך תחנונים. ודעת הכה"ח (סי' תצד אות יב) להחמיר לגמרי. וכן הוא בשבט הלוי (ח"י סי' עז אות ב). וע"י בשמעתא עמיקתא גליון קפ"ד].

רוצה ללכת לישון קודם תפילת שהרי"ת

מי שהיה ער בלילה ורצונו ללכת לישון אחר עלות השחר על מנת שיוכל להתפלל בכוונה, אף אם אין לו שומר רשאי ללכת לישון. שאם לא נתיר ללומדים ללכת לישון הרי רובם של המתפללים לא יתפללו כהוגן, וכיון שהוא צבור שצריך להתאספ שנית, אין לחוש לספק קטן שאולי יאחרו מחמת השינה. [שבט הלוי (ח"י סי' מט)]. ומ"מ אם אפשר שיעדיף שימנה שומר שיזכירנו להתפלל. [עיי"ש במשה"כ. ולענין פרישות, ע"י במ"ב (סי' תצד סי' א) שכת' שכוון ליהור ע"פ קבלה אם לא בליל טבילה. ואם לא קיים מצות פו"ר, ע"י בבה"ח (סי' רמ על סעי' א ד"ה מליל) בשם הישועות יעקב, שיש מקום להקל בזה (וציון לדבריו במ"ב סי' תצד סי' א)]. וע"י עוד במ"ב (סי' רמ סי' ק) שכת' דאלו שיצטרם ומתגר לישון, מצוה לקיים המצוה. וע"י בבן איש חי (שנה ב פרי וירא אות כג) שאף בליל יו"ט שני דשבועות יש להחמיר בזה. וכן נקט הכה"ח (אות ח). אולם המ"א (סי' רמ סי' ט), הערה"ש (אות ו) והמ"ב (סי' ק) כתי' להקפיד בליל ראשון בלבד].

דיני התפילות

סדר התפלה

סדר התפלה של שבועות כמו ביו"ט של פסח, אלא שאומרים: את יום חג השבועות הזה זמן מתן תורתנו. וביום גומרים ההלל. [שו"ע (סי' תצד סעי' א)]. וי"א שיר היחוד ושיר הכבוד בהשכמה. [לוח אר"י לגר"מ"ט].

מגילת רות

קוראים מגילת רות. [רמ"א (סי' תצ סעי' ט)]. ובחזו"ל נוהגים לקרותה ביו"ט שני. [ע"י בפמ"ג (שם א"א סס"י ח וסי' תצד מ"ז סי' א)]. ובני ספרד אינם נוהגים לקרותה. [נתיבי ע"מ (סי' תצ אות ט)].

ברכה על המגילה

יש שהגו שלא לברך על קריאת המגילה.
[רמ"א (סי תצ סעי ט)].
ויש נוהגים לברך על המגילה
הכתובה בקלף כדין.
[עיי במ"ב (שם ס"ק ט)].
ו"י"א שאף הנוהגים לברך על הקריאה
ממ"מ אין מברכים עליה ברכת שהחיינו.
[תשובות והנהגות (ח"א סי שבג)
בשם ספר פאר עץ חיים].
ויש האומרים שמברכים עליה שהחיינו אם המגילה כתובה כדין
(וכן הוא בשאר מגילות חוץ מאיכה).
[הגר"א (מנשה רב אות קעה).
וכן נהגו אצל החזו"א,
ע"י בארות רבנו (ח"ב אות קיב)].

קריאת התורה

מוציאים שני ספרים, וקורין בראשון חמשה קרואים,
מבחדש השלישי עד סוף הסדר.
[שו"ע (סי תצד סעי א)].
וקורים הדברות בטעם העליון.
[מ"ב (ס"ק ג)].
ויש נוהגים לעמוד בשעת אמירת יי הדברות.
ודעת הגר"שו"א זצ"ל (הליכיש תפלה מ"ב הגה ל)
הואמ"כ (או"ח ח"ד סי כב)
באע"פ שיש סוברים שיש למנוע מנהג זה מ"מ מותר לנהוג כן.
ומי שאינו נוהג לעמוד ונמצא במקום שנוהגים לעמוד
אל ישנה ממנהג המקום].

אקדמות

המנהג לומר אקדמות,
ויש לאומרם קודם שמתחיל הכהן לברך על התורה,
וכן המנהג בכמה קהלות.
[מ"ב (ס"ק ב)].
ועי"יש שאכן יציב פתגם שאומרים ביום ב'
בעת קריאת הפטרה התנפש באיזה מקומות לאמר
אחר פסוק ראשון של המפטרש
ואם טעה הכהן וכתב בירך על התורה
יאמרו האקדמות קודם קריאת הלוי
(ואם גם בירך הלוי יאמרו לפני א' משאר העולים).
[הגר"ש"א זצ"ל (מבקשי תורה גליון ב עמ' סא)].

הקריאה ביו"ט שני (בחול)

ביום השני קוראים בפ"י כל הבכור עד סוף הסידרא.
[שו"ע (סי תצד סעי ג)].
ואם חל בשבת כיוון שצריך שיעלו ז' קרואים,
מתחילין עשר תעשר.
[מ"ב (ס"ק ה)].
והמפטר קורא כמו אתמול ומפטר בחבוק מן וה'
בהיכל קדשו עד למנצח בניגוניו.
[שו"ע (שם)].

יזכור ואב הרהמים

מנהג בני אשכנז, להזכיר נשמות קרוביהם שהלכו לעולמם ולנדור צדקה לעי"נ בשלשת הרגלים באמירת "יזכור".
ובחול"ל עושין כן ביו"ט שני.
[מ"ב (שם ס"ק יז)].
ועי"יש שכת' שבכל מקום שקורין על הבכור מוזכרין נשמות,
ועי בו מתנת יד ונדורים צדקה].
ואומרים אב הרחמים ביו"ט של שבועות.
[מ"ב (שם)].

י-ה קלי וגואלי

באר"י (שואמרים יזכור) אין אומרים הפיוט י-ה קלי וגואלי בשבועות.
ובחול"ל אומרים אותו ביו"ט ראשון
(כי לא אומרים בו יזכור).
[ליקוטי מהר"ח (ח"ג עמ' יב ומה)].

אמירת פרקים

יש נוהגים לומר "פרקים",
וכשחל שבועות ביום ששי - שבת
אין אומרים אותם,
וכשחל שבועות במוצ"ש אומרים פרקים במנהג בשבת.
[מ"ב (ס"ק יז)].

ש נ ח ת יו ן ט

חציו לח' והציו לבם

מצוה לחלק היו"ט חציו לבית המדרש
ואם טעה האכילה וכתב בירך על לבדו
ולענו כמו בשבת.
[שו"ע (רס"י תקכט)].
ועי במ"ב (סי תקצז ס"ק א)
שאף ר"ה בכלל רגל לענוין זה].

לשמה בני ביתו

חייב אדם להיות שמח וטוב לב בחג,
הוא ואשתו ובניו
וכל הנלוים אליו.
וחייב האכיל לגר תלום ולאמנה
עם עניים.
[שו"ע (סי תקכט סעי ג)].

נשים

אף נשים חייבות במצות שמחה כגנשים.
[תינוך (מצוה תפח),
שאנ"א (החדשות סי ט)
וברכ"י (סי תקכט אות ה).
ועי ברע"א (השטות סי א)
בשם הרב"ד.
ועי"יש שמי"מ אין חייבת לאכול פת ביו"ט
ועי"כ אם שכחו ועי"י אין חזורות.
וכן פסקו השבט הלוי (ח"י ע"ד סי יח)
הגר"ש"א זצ"ל (מבקשי תורה יו"ט עמ' רמא)
דלא כהפתי"ש (סי קכפ ס"ק ו)
דס"ל שצריכות לחזור].

עניים, יתומים ואלמנות

חייב להאכיל לגר, ליתום ולאמנה
עם שאר עניים שנאמר (דברים ט"ז)
והלוי והגר והיתום וגו'
אבל מי שנועל דלתי חצרו
ואוכל ושותה הוא ובניו
ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולגרי נפש אין זו שמחת מצוה
אלא שמחת כריסו.
[שו"ע (שם)
ומ"ב (ס"ק יז)
עי"פ הרמב"ם (יו"ט פי"ו הי"ח)].
ועי בבתי"ס (או"ח ל ס' ד"ה ועי"פ)
שכת' דמי שנועל דלתי ביתו
ואינו מזמין עניים שילחטו זה
אלא מלילו כריסו
נראה שלא קיים מצות שמחת יו"ט כלל.
אוכל מדברי הרמב"ם (שם)
ובספר המצות (מצוה ז)
שממע שאין זה אלא בכלל המצוה,
עי"יש בלשונו].

מצות שמחה מוח"ת או מדרבנן

בזה"י שבעוה"ר אין המקדש קיים
ואין בשר שלמים,
י"א שמצות שמחה אינה אלא מדרבנן.
[תוס' (מ"ק ד' ד"ה עשה).
ועי בתוס' (פסחים קט.
ד"ה במה),
בב"ח (סי תקכט)
ובער"ל (סוכה מב:
על רש"י באה"ד ש"א)].
אולם י"א שאף בזמן הזה יש מצות שמחה מה"ת.
[רמב"ם (מצוה נד),
תינוך (מצוה תפח),
רשב"א (סוכה מב:
ד"ה ההלל)
ור"ן (שם כא.
בריו"ף ד"ה והשמחה)].
וכן עיקר.
[כן דעת רוב הראשונים.
וכן פסקו השאנ"א (סי שה),
הברכ"י (סי תקכט אות ד),
הגשמי"א (כלל סח אות ט)
והמ"ב (סי טו)].

מצות שמחה בליל יו"ט ראשון

אע"פ שמצות שמחה הינה מה"ת
(ע"י לעיל),
מ"מ בליל ראשון של יו"ט
אינו אלא מדרבנן.
[שו"ע (סי סח),
ברכ"י (סי תקכט אות ו),
חתי"ס (אה"ע סי קכב
ד"ה אלא טעם)
וכן נר' מהשע"צ (סי תקמו ס"ק ט),
א"ח (מנח"א (שם ס' ע)
ד"ה כיצד)
עי"פ הבי"ח].
ויש אומרים שלא דוקא
אין אלא יוצאים ידי (שמחת יו"ט אות א),
באור לציון (ח"ג פי"ח אות יא
בהגה ד"ה עכ"פ)
ובמשנה הלכות (ח"ג סי רט)].

שמחה בין ובשר

בזמן הזה שיש בשר שלמים,
אין שמחה אלא בין,
[פסחים (קט)].
ועל כן אין יוצאין ידי חובת שמחה אלא בין,
אבל בשר אין חובה לאכול.
ומי"מ מצוה יש גם באכילת בשר שנאמר בו שמחה.
[עיי ברמב"ם (יו"ט פי"ו הי"ז-כ"א)].
כן נקט במגילת אסתר
(שרש א)
דלא יד"ח אלא בין.
וכן דעת המ"א (סי תקכט ס"ק ג
וסי תרצו ס"ק טו)
אף בדעת השו"ע.
ומי"מ באכילת בשר יש מצוה
כמבואר כמ"ש הביאור הלכה
(שם על סעי ב
ד"ה כיצד)
עי"פ הבי"ח].
ויש אומרים שלא דוקא
אין אלא יוצאים ידי חובת מצוה
זו אף על ידי כל מיני שמחה שיכולת בידו לשמוח בהם.
[רמב"ם בספר המצות (מצוה נד),
חינוך (מצוה תפח),
ריטב"א (סוכה מב:
ד"ה ר"ן)
(שם כא.
בריו"ף).
וכן פסקו השאנ"א (סי שה),
הברכ"י (סי תקכט אות ז)
והכה"ח (סי תקכט ס"ק כח-כט).
וכ"כ במנ"ח (מצוה תפח אות ב)
בדעת הרמב"ם
והחינוך הל"ל].

לדעת המקילין לעיל,
אף עיי מצות ת"ת
מצויימים מצוה זו,
דדברי תורה משמחים וקורמים לשמחת הלב.
[שאנ"א (סי טט)].
ומי"מ כל זה לאנשים שחייבו בת"ת,
שיש להם שמחה במה שעוסקים בתורה
ומקיימים מצות המקום
מצוה החביבה ושקולה לפני המקום
כנגד כל המצות,
אבל נשים שאינן חייבות בת"ת
לא מקיימות בזה מצות שמחה.
[שאנ"א (שם)].
ועי בשד"ח (ח"ה דברי חכמים סי' פד
עמ' 410)
בשם בעל הבנין
שלמה שנתה על השאנ"א
שאם עיי תורה מקיימים מצות שמחה,
איך דייקו גמ"י פסחים
שרי"א ס"ל כולו להי' שעסוק כל היום בתורה,
עי"יש.
והארכנו בזה בס"ד
בשמעתא עמיקתא גליון ק"א]].

קיום מצוה בעלמא בשאר דברים המשמחים

אע"פ שיש סוברים שלא מקיים חובת מצות שמחה
אלא בין,
מ"מ לכל הדעות יש משום קיום מצוה בעלמא
בשאר דברים כגון בשר ושאר דברים המשמחים.
[כן מוכח מהמ"א (סי תקלג ס"ק א)
הובא להלכה במ"ב (שם ס"ק כג).
וכן מבואר בלבוש
(שם אות א)
סי תקכט ס"ק ד
וסי תקל ס"ק א).
ועי במ"ב (סי תקל ס"ק א)].

שיעור השמחה

שיעור השמחה הוא אפי' זמן מועט.
[שאנ"א (שם)].
ועי עוד בעמק ברכה
(שמחת יו"ט אות ב)
שכת' שצריכים להגיע לשמחת השירה
שהיא כוללת שמחה וטוב לבב].

כיצד משמח את בניו הקטנים

משמח בניו ביתו הקטנים
בנתינת קלי"ף
אגוזים או שאר דברים הראויים להם.
[שו"ע (סי תקכט סי ג)].
ומסתמת הפוסקים
שממע שאין לפסוח דבר חדש
כל יום.
ועי"כ היינו טעמא
כי מתנה חשובה שמחתה ממסתת.
משא"כ שתיית יין
שהיא שמחה מועטת
וע"כ בעינו כל יום].

כיצד משמח אשתו

צריך לשמח את אשתו במה שראוי לה,
בגדים ותכשיטין כפי ממונו.
[שו"ע (סי תקכט סעי ב)].
ומסתמת הפוסקים
שממע שאף בפסח וסוכות
א"יצ לקנות דבר חדש
כל יום.
ועי"כ היינו טעמא
כי מתנה חשובה שמחתה
משא"כ שתיית יין
שהיא שמחה מועטת
וע"כ בעינו כל יום].
ואף על ידי כלי שאין בו שימוש
ביו"ט יוצא יד"ח.
[הגר"שו"א זצ"ל (הליכ"ש סוכות פי"א הגה ה)].

שתיית מיין ענבים (במקום יין)

י"א שיוציאים יד"ח שמחה עיי שתיית מיץ ענבים.
[הגר"שו"א זצ"ל (הליכ"ש פסח פי"ט הגה 78)].
וי"א שיעור השתיה ואכילה.
[הגר"ש"א זצ"ל (שבות יצחק פסח פי"י אות ד)].

שיעור השתיה הוא רביעית.
[הגר"ש"א זצ"ל (מבקשי תורה ח"ב עמ' רעג)].
ויש אומרים דאף בפחות מכשיעור סג"י.
[הגר"ש"ק זצ"ל (חוט שני יו"ט פכ"ב עמ' אות ב).
ועי בתשובות והנהגות (ח"ה סי קנג)].
ומח' זו קיימת אף לענין אכילה,
אם צריכה כזית או אפילו בפחות מכן
סג"י.
ומסתבר כדעה ראשונה.
[כן משמע ממסתמת הפוסקים.
ועי ברבבות אפרים (ח"א סס"י ש)
בשם בעל האג"מ
דצריך כזית בשר].

אכילת בשר בקר או בשר עוף

מצות שמחת יום טוב
בבשר היא בעיקר בבשר בקר.
[חוו"י (ססי קעה)
ובעל האג"מ (רבבות אפרים ח"א סי שט)].
ומי"מ גם בבשר עוף יש קצת מצוה.
[חוו"י (שם)
הביאו השבט הלוי (ח"ג סי יח אות ב)
והוס"ף שמנהג שלנו
גם ביו"ט אין מהדרין דוקא
על בשר בהמה.
ועי במהרש"ם (ח"ט ססי פו)].

מאכלי הלב בשבועות

הנוהגים לאכול רק מאכלי חלב
בסעודת ליל שבועות
(יעויין בזה להלן),
א"צ לחוש משום ביטול מצוה
שמחת יו"ט,
כי כן נהגו.
[זלפי המבואר לעיל
דאין באכילת בשר משום מצוה חיובית
אלא משום מצוה בעלמא,
יש ליישב המנהג
לאכול רק מאכלי חלב
בסעודת יו"ט
שבילוי חג השבועות,
כיון דאיכא טעם לדבר ואין משום ביטול
עיקר חובת מצות שמחה
שהרי שותים יין.
ועי בדרכ"ת (סי' פט ס"ק יט)].

בפסח וסוכות מצות שמחה והגת אף בימי חולו של מועד.

הלכה (סי תקמב סעי ב
ד"ה עיי'
פועל וסי תקלט סעי ד
ד"ה ויוציא יותר)
כדאינא ברמב"ם
(יו"ט פי"ו הי"ז).
ועי בזה בשפ"א (יומא ג.
על תוס' ד"ה פז"ר),
בערול"ג (סוכה מ.
ד"ה במתנין)
ובמנ"ח (מצוה תפד אות ד).
ועי בתשובות והנהגות (ח"ה סי קנג)
שדעתו
שהחובה היא דוקא
בשאר דברים המשמחים
אבל לא בין שאינו נוהג
אלא ביו"ט].

ס ע ו ד ת ה ח ג

מאכלי חלב

נוהגים לאכול מאכלי חלב
ביום ראשון של שבועות.
[רמ"א (סי תצד סעי ג)].
ועי"יש ובמ"ב (ס"ק יב) טעם הדבר,
ועי עוד בשמעתא עמיקתא
גליון ט"ו].
ואוכלים אח"כ מאכל בשר.
[רמ"א (שם)].
ויש שהגו לעשות קידוש בבוקר
אחרי התפלה
ולאכול מאכלי חלב.
וכן נהג הגר"ש"א זצ"ל
(ישא יוסף ח"ג סי ק"ט אות ב).
ועי במ"ב (ס"ק יג)
שכת' דגם נהגין בקצת מקומות
לאכול דבש וחלב מפני התורה
שנמשלה לדבש
וחלב כמשי"כ
דבש וחלב תחת לשונך
וגו',
[עי"כ].
ויש שהגו לאכול
בסעודת הלילה
רק מאכלי חלב.
[כן נהג הגר"ש"ק זצ"ל (אורחות רבינו ח"ב עמ' צח)].

כ' להמים

יש נוהגים להביא עם המאכלי חלב
ב' לחמים
על השלחן
שהוא במקום המזבח,
ויש בזה זכרון לשתי הלחם
שהיו מקריבין
ביום הכבורים.
[רמ"א (שם)].
ועי במ"ב (ס"ק יד)
טעם הדבר.
ועי"יש (ס"ק טו)
שהגו לאפות לחם א' עם חמאה
דאו בדואי
יצטרך להביא לחם
אחר לאכול עם בשר].

זהירות מהרהקות בין בשר לחלב

יש להיזהר בענין מאכלי בשר
וחלב
בכל מה שזוהרים
בכל השנה
כמבואר
ביו"ד סי פ"ח
ופ"ט
שלא יצא שכרם
בהפסדם.
[מ"ב (שם ס"ק יז)].

המתנה בין בשר לחלב

אכילת גבינה לאחר אכילת בשר

מי שאכל בשר אפי' של חיה
או עוף
אסור לו לאכול
אחריו
גבינה,
לדעת השו"ע
(יו"ד רס"י פט)
עד אחר שש שעות.
ולדעת הרמ"א
(שם)
מעיקר הדין
מיד אחר
סילוק השלחן
רשאי לאכול גבינה,
אלא שנוהגים
להמתין
שעה.
ויש מדקדקים
להמתין
ו' שעות,
וכן המנהג
להחמיר,
והמקיל
בזה
עובר
במחט
בל תטוש
תורת אמן.
[נכ"א (כלל מ'
אות יג)
וערה"ש (אות ז).
ואפי"ן שבמארי' (מגן אבות
ענין ט
ד"ה זו
היא)
כתב
דבחמש
שעות
סג"י.
וכן דעת הגר"ש"א זצ"ל
(הכשרות פי"י הגה עו)
אם עבר
רוב
השעה,
מ"מ המנהג
הפשוט
כסתומת
הפוסקים
דבעינן
שש
שעות
שלמות.
ועי בשמעתא עמיקתא גליון ק"ב,
ועי"יש לענין הנוהגים
להמתין
ג' שעות].

לעם בשר

אם לעם בשר
ולא אכלו
(כגון שלועס
לצורך
תינוק),
לבן
אשכנז
יש להקל
להמתין
שעה.
[רע"א (סי פט
אות ב)
יד יהודה
(וקצר
ס"ק ג)].

טעם בלשון

אם טעם בשר
או תבשיל
בשרי
בלשון
ולא בלעו,
א"צ
להמתין,
אלא
די לו
בקניוח
הפה
(והדין
כן
אף
לבני
ספרד).
[הנהגות
מהרש"ק
(על
הפמ"ג
סי
פט
מ"ז
ס"ק
א
ד"ה
דעל
והי"ח
(שם)].

אכלת התיבה קטנה

מי שאכל
חתיכה
קטנה
מאוד
מבשר
(כמו
שמצוי
בין
השיניים)
א"צ
להמתין
שש
שעות.
[כן יוצא
מהר"ן
(חולין
ל:
בריו"ף
סד"ה
אמר)
הובא
ברמ"א
(סי
פט
סעי
א).
וכן
דעת
הגר"מ
הלברשטם
זצ"ל
(הכשרות פי"א הגה עח).
וכ"כ
במגילת
ספר
(סי
פט
אות
ב).
והארכנו
בזה
בס"ד
בשמעתא
עמיקתא
גליון
רי"ג]].

פא"ל שיש בו שאריות בשר

האוכל
מאכל
שיש
בו
שאריות
קטנות
מבשר
או
מרוטב
של
בשר,
אינו
חייב
להמתין
שש
שעות,
ומי"מ
יקח
פיו.
והדבר
מצוי
כשמגשים
מאכל
פרוה
כגון
אורז
עם
כף
שיש
בה שאריות
בשר.
ומי"מ
יש
להיזהר
לכתחלה
להשתמש
באופנים
אלו
בכלי
נקי.
[עיי במהר"ש"י (יו"ד ח"ב סי יח
ד"ה ועל).
ועי עוד
בשמעתא
עמיקתא
גליון
רי"ג]].

שומן של בשר

שומן של בשר
דינו
כבשר
עצמו.
[רמ"א
(יו"ד
שם
סעי
ג)].

תבשיל של בשר

אכל
תבשיל
של
בשר
מותר
לאכול
אחריו
תבשיל
של
גבינה.
וכן
הדין
אם
זא
לאכול
גבינה
ממש
אחר
תבשיל
של
בשר
או
בשר
אחר
תבשיל
של
גבינה,
אלא
שבאופן
זה
על
ליטול
לדיו.
[שו"ע
(שם)].
ווי"א
שיש
חובה
ליטול
לדיו
אף
כשאוכל
תבשיל
ממין
השני.
[רמ"א
(שם)].
וכי"ז
מעיקר
הדין
אבל
נהגו
להחמיר
שלא
לאכול
גבינה
אחר
תבשיל
בשר
ללא
המתנה
כמו
אחר
בשר
עצמו.
[בי"י
(או"ח
סי
קנע)
ורמ"א
(יו"ד
שם)].
ואפי"ן
שתה
מרק
צלול
של
בשר
או
עוף
אין
לאכול
אחריו
גבינה.
[ברכ"י
(שיו"ב
שם
אות
כו-לא)].

לא מרגיש טעם בשר בתבשיל

אם טעם
התבשיל
ואין
בו
טעם
בשר
אינו
צריך
להמתין
שש
שעות
אחריו.
[יד
יהודה
(סי
פט
ארז)
ס"ק
ה
ד"ה
מיהו).
ועי"יש
שאע"פ
שמחמיר
טובא
טעמימת
ישראל
מי"מ
סומך
לכתחילה
לענין
המתנה
מבשר
לחלב.
והארכנו
בזה
בס"ד
בשמעתא
עמיקתא
גליון
קל"ב].

תבשיל שיש בו אבקת מרק בשרי

יש
להמתין
שש
שעות
אחר
אכילת
תבשיל
שיש
בו
אבקת
מרק
בשרית.
[עיי
בט"ז
(סי
צח
ס"ק
יא)
דמלתא
דעביד
לטעמא
בהתירא
(בשר
או
חלב)
בטל
בס'.
ואי"כ
ק"וי
לענין
המתנה
דאם
איכא
סי
נגד
האבקה
בטלה
היא
ולא
צריך
להמתין
אחריה
ו'
שעות.
אלא
שהפמ"ג
שם
ביאר
דהט"ז
אולי
כהש"י
(ס"ק
כט)
דס"ל
דדבר
דעביד
לטעמא
אינו
בטל
רק
מדרבנן
ובבליעת
היתר
לא
גזרו.
ולפי"ז
לדעת
הפרי"ח
(ס"ק
כה)
דס"ל
דדבר
דעביד
לטעמא
אינו
בטל
מהי"ת
י"ל
דאף
טעם
ההתירא
אינו
בטל.
ואי"כ
בי"ד
יש
להחמיר.
וועד
י"ל
דהט"ז
יודה
דעכ"פ
חשיב
תבשיל
של
בשר.
ועי
בפתי"ש
(סי
פט
ס"ק
ז)
ובשמעתא
עמיקתא
גליון
קמ"ט].

מאכל שטוגן בשמן שטיגנו בו בשר

מאכל שטוגן בשמן שטיגנו בו בשר (מצוי בחנויות "פלאפלי" שמתגנים שם גם שניצלים), צריך להמתין אחריו וי' שעות זדינו כתבשיל של בשר, ויש מקילין בזה. [כן שמענו מאי מחשובי פוסקי זמננו. וכן פסק הגרשו"י אולמן זצ"ל כי אינו חביב הכתבשיל של בשר]. ואם אצל מאכל טעם בשר, לכל הדעות א"צ להמתין שש שעות. [כנייל בשם הדי יהודה לענין כתבשיל שאין בו טעם בשר].

כתבשיל שהתבשל בכיר בשרי

תבשיל שאין בו בשר אלא שנתבשל בקדירה של בשר, מותר לאכול אחריו גבינה, ואין בזה מנהג החזמ"ר. [ומ"א (סי' פט סעי' ג)]. ואפי' דבר חריץ שהתבשל בקדרה או נחתך בכלל בשרי בן יומו א"צ להמתין אחריו וי' שעות. [ח"י רע"א (עם על השי"ך סי"ק יט)]. ואפילו אם אכל בשר רשאי לאכול מיד בצל או שאר דברים חריפים שהתבשלו או נחתכו בכלי חולב. [נהגה לפני"ג (ו"ח"א סי' תצד א"א סי"ק ו) אם אכל בשר ממש אין לאכול אחריו צנון שנחתך בסכין חלבי. ועיי' ביד יהודה (פיה"א סי"ק ה) שכתב 'התבשיל שאכלו רבי הלקל. אולם דעת הגרשו"א זצ"ל (קשו"ע פפופ"ר סי' י הגה י"ג להקל בצל ה, ודעת הגר"ש ואזנר זצ"ל (מבית לוי בב"ח עמי' לד אות ה והגה שם) שכן המנהג. ועיי' במהרש"ם (דע"ת סי' תצדז)].

תבשיל שהתבשיל בכיר בשרי לא מקנה

י"א שאפי' אם נתבשל התבשיל בקדרה שלא הודחה יפה ויש בה קצת שאריות בשר א"צ להמתין שש שעות. [ב"מ (שם), שי"ך (סי' יט), פ"ח (סי' יט), פתי"ש (סי' ז) ויד יהודה (שם ארוך סי' ה) בדיעת השי"ך]. וי"א שדוקא אם יש ששים לבטל השאריות הדין כן. [פת"ש (שם) בשם הבית לחם יהודה. וכן דעת הדי יהודה (שם)]. והעיקר כדעה ראשונה. [שכן רוב דעת גדולי הפוסקים. וכן פסק הערוה"ש (אות יג). וכן שמענו בשם הגר"ש אולמן זצ"ל].

מאכל פרווה שנאפה עם בשר (המתנה מחמת זיעה)

מאכל פרווה שנבלע בו טעם מחמת זיעת בשר (אדים בשריים), א"צ להמתין אחר אכילתו וי' שעות. [רב פעלים (ו"ח"א ח"י' סי' יג ד"ה והנה אע"פ) כיון שאין אלא הבל ואין טעם במאכל]. ועי"כ מאכל פרווה שהתבשל בתנור בשעה ששבלע בו בשר (בכלי נפרד) א"צ להמתין אחריו. [כי לא מצוי זיעה בתנורים שנוף אלא הבל בעלמא ואין טעם בשר בתבשיל. ועוד שמבואר לעיל שמועיל טעימה לענין המתנה].

המתנה לאחר אכילת גבינה

המתנה בין אכילת מאכלי חלב בקדירה בשר

האוכל גבינה רשאי לאכול אחריה בשר מיד, אחר שיעיין בידיו שלא נדבק בהם מהגבינה ויקנה וידחק פיו. [שו"ע (סי' פט סעי' ג)]. ולענין גבינה קשה יעויין להלן.

קינור והדחה כיצד

קינור הוא שילטע שם ויקנה בה פיו יפה, וכן בכל דבר שירצה, חוץ מקמח, תמרים או ירקות, לפי שהם נדבקים בחניכים, ואח"כ ידחק פיו במים או ביון. [שו"ע (סי' פט סעי' ג)]. ולענין סדר הקינור והדחה, י"א שאיזה מהם שירצה יקדים. [שי"ך (סי' ג) והערוה"ש (אות ט)], וי"א שנכון להקדים הקינור. [שו"י"ב (אות ג)]. ונח"י שאחרונים אם צריך לבלוע המאכל שמנקה בו, י"א דאם לעס בפיו ופלט לא מיקרי קינור עד שיבלענו. [פרי תואר (סי' ז) ופת"ש (סי' ה)]. וי"א דאין צריך לבלוע. [פמ"ג (שי"ד סי"ק יב), שו"י"ב (אות טז) ויד יהודה (קצר סי"ק יח)]. ולכתחלה יבלענו. [לצאת כל השתייה. ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון קי"ח שאם בולע ומאכל לצורך הקינור מברך עליו כיון שנהנה].

קינור והדחה אחרי המתנה בשר

אחר שעה מאכילת הגבינה אין צריך קינור והדחה. [עיי' שי"ך (סי' פט סי"ק ז) וחכ"א (כלל מא' אות יג) וסו"ל שטנהגים להמתין שעה אחר אכילת בשר א"צ קינור והדחה. ואף לט"ז (שם סי' ב) החולק עי"ז, י"ל דידה לענין אכילת בשר אחר גבינה, דדוקא בשר שהוא דבר קשה יש לחוש בו טפיל].

המתנה בין מאכלי חלב למאכלי בשר (ע"פ חוזה)

י"א שע"פ הסוד יש להמתין בין אכילת גבינה לאכילת בשר. [עיי' זוהר (פ' משפטים דף קכה). דאין לאכול בשר בחלב דְאֶתְחַבֵּר כְּתָאָא (נא) פְּשִׁעָתָא כְּתָאָא. או כשקנינך חמא]. י"א שש שעות. [פמ"ג (שם שי"ד סי' טז) ובכ"י (שו"י"ב שם אות ט)]. ועיי' בב"י (ו"ח"א ח"י' קע ד"ה ויש מחמירין) דלפי זוהר יש להמתין וי' שעות אפילו ורש"י שנוף דלא כפרי"ח (סי' טז)]. וי"א שעה. [שי"ך (סי' טז), פרי"ח (נייד סי' פט סי"ב ג) וגר"א (על סי' ג)]. וי"א שאם מברך ברכה אחרונה ביניהם א"צ להמתין. [פלתי (סי' ג)]. וי"א שהמנהג להמתין חצי שעה. [הגר"ש ואזנר זצ"ל (מבית לוי יו"ד עמי' לו' אות טו ובגהג)]. וכי"כ בשבועות והנהגות (ח"י"ב סי' שצ ד"ה ובוהי"ק) והיוסיף דיש נוהגים להמתין חצי שעה אף אחר השתיית חלב]. ויש נוהגים להקל בזה, ומיד אחר קינור והדחה אוכלים בשר (אף ללא ברכה אחרונה). [מ"ב (סי' תצד סי"ק טז)].

אכילת בשר אר אכילת גבינה קשה

י"א יש להמתין וי' שעות אחר גבינה קשה אפי' לאכילת בשר עוף. וכן מנהג בני אשכנז. [ומ"א (סי' פט סעי' ג)].

אחר אכילת גבינה צהובה המצויה בזמנינו

י"א שגבינה צהובה שש זמנינו אין לה דין גבינה קשה וא"צ להמתין וי' שעות. [ומ"א (מנשה איש ח"י עמי' יב) והגר"ח זצ"ל (דולה ומשקל עמי' רנט). וכן בעל האג"מ (משנה הלכות חט"י סי' ט), וכן הורה הגרשו"א זצ"ל (קשו"ע פפופ"ר עמי' קלט) אלא דעיי"ש שעלצמו נהג החזמ"ר. וכן דעת הגר"א קוטלה זצ"ל (קשו"ע פפופ"ר עמי' קלח ומאור השבת ח"ג עמי' תכז)]. ויש מי אומר שיש להמתין וי' שעות משום שכבר נהגו העם החזמ"ר בזה. [הגר"ש"א זצ"ל (קשו"ע פפופ"ר ביאורים עמי' קלט). וכן שמענו מאי ממקורביו של הגר"ש"א זצ"ל. ועיי' בקובץ הגר"ש"א ח"א סי' ט' אות ג] ובתשובות והנהגות (ח"י"ב סי' שפח). ודעת הגר"י"צ אבא שאול זצ"ל (ספר הכשרות פ"י הגה קכב) דמנהג בני ספרד להמתין שעה א'. ודעת השבט הלוי (ח"י"ב סי' הל) שדרכו להחמיר בזה, כי היום הכל נמכר בחנות ויש כל מיני בגינות אלה שהם פחות מו' חדשים ואלה שהם יותר מו' חדשים ואין ידוע מי הם, ע"כ עלינו להחמיר בכל גבינה קשה, ע"כ]. וכל א' ינהג כמנהגו. [ועיי' מש"כ בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון צ"ז].

ישן שינת קבע אחר אכילת בשר

יש מי שאומר שאם אחר אכילת בשר ישן שינת קבע, השינה מועטת זמן המתנה בין שעה לשעתיים. [דעת קדושים (בוטשאטש סי' פט על סעי' ג)]. ויש מי שמיקל בזה לאחר אכילת בשר עוף. [הגר"ש"א זצ"ל (ישא יוסף ח"י"ב סי' קיט אות ו)]. וכתי' הגר"ח"ק זצ"ל (ישא יוסף שם) שלפי דעה זו ניתן להקל גם לענין אכילת בשר לאחר גבינה [ולנהגים להמתין אחריה]. ולמעשה המנהג להמתין וי' שעות בכל אופן. [הגר"ש ואזנר זצ"ל (מבית לוי יו"ד בב"ח עמי' לד) והגר"ח"ק זצ"ל (דולה ומשקל עמי' רנז)].

מסתפק אם עברו שש שעות

מי שמסתפק אם עברו שש שעות מבואר שדרכו בשר, רשאי לאכול גבינה. ומי"א אסור להיכנס בספק לכתחלה. ויש להזהר בזה. [עיי' שו"ת (סי' פט סי"ק ה). והכתחו בני"ד כדבריו בשמעתא עמיקתא גליון י"ח אף לשיטת החולקים על הדמ"ר שחבאי שם].

התחיל לאכול גבינה תוך שש שעות מאכילת בשר

יש מי שאומר שמי שאכל בשר וטעה והתחיל לאכול גבינה בתוך וי' שעות רשאי לגמור אכילתו. [דעת קדושים (סי' פט אות ב). וכן פסק החכ"י"ם (שם אות ח)]. ואין להוגים להקל בזה. [הגר"מ הלב"רשטאם (סי' הקדושות פ"י הגה קד)]. ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון ק"ב].

טעימת מאכל חלבי, תוך שש שעות מאכילת בשר

יש אומרים שמתור (אחר קינור והדחה) לטעום בפיו אינו בולעו, מאכל חלבי תוך שש שעות מאכילת בשר. [הגר"ש אולמן זצ"ל אפילו אליבא דהשו"ע הני"ל, כיון דטעימה אלא אסרו לענין ויש. ונראה דאין להקל בזה אלא לאחר המתנת שעה. [בנין מה שמצינו ברע"א (סי' פט אות ב) לענין הלועס בשר]. ואם טועם בלשונו יש להקל בכל אופן]. [הגר"ש"א זצ"ל (אבני ישפה ח"ה סי' קא ואשרי האישי יו"ד פ"ה אות כג)]. והארכנו בזה בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון קכ"ז].

כירך על מאכל חלבי תוך שש שעות

מי ששכח ובירך על גבינה אחר אכילת בשר, י"א שאין לו לטעום מהמאכל אף כשכוונתו להניצל מברכה לבטלה. [עיי' בשבט הלוי (ח"א סי' רה)]. וי"א שאם כבר חלף שעה א' מתום אכילת בשר יש להקל לטעום מעט ע"מ להניצל מאיסור ברכה לבטלה, ומי"מ ירחוף פיו לפני השתייה. [תשובות והנהגות (ח"י"ב סי' פטט)]. וכן מסתבר. [ועיי' בדרכ"ת (שם סי"ק כא) ובה"ח (יו"ד שם אות ו)]. ועיי' עוד בשמעתא עמיקתא גליון כ"א].

שימוש בסוכר שיש בו טיפות חלב

מותר להשתמש בסוכר שנשפך בו מעט חלב, להכנת משקה פרווה, בתוך המתנת שש שעות מאכילת בשר. [דלה שי"ך בכ"ה"ג משום אין מבטלין איסור לכתחלה. וכן א"ל הגרמ"ש קליין שליט"א]]. אמנם יש להזהר מלהשתמש בו עם בשר. [ובמקום ההסוכר עומד לשימוש עם בשר ועם חלב יש להזהר ליחד כלי עם סוכר לשימוש עם בשר וכלי שלשימוש עם חלב בלבד יבוא לידי תקלה, וכענין זה מצינו ברמ"א (פ"ח סעי' ג) לענין מלח. והארכנו בשמעתא עמיקתא גליון קס"ח].

יולדות ומניקות

יולדות ומניקות, רשאיות לשתות חלב או לאכול גבינה על מנת לחזק בריאותם (והמניקות אף ע"מ להרבות חלבם), אחר המתנת שעה מסוף אכילת בשר. ועליהן לברך ברכה אחרונה אחר אכילת הבשר ולעשות קינוח והדחה (דהיינו לאכול דבר מה חוץ מקמח, תמרים וירקות, ולשתות משיקה כלשהו). ויולדות שא"א להן בקל לקנח פיהם דינן כמבואר להלן לענין חולים שאב"י. [עיי' בחכ"א (כלל מ סוף אות יג), בשבט הלוי (ח"י"ב רס"י לב) ובחוט שני (ח"ד עמי' רנא) בשם הגר"מ"ז זצ"ל]. ורשאיות להקל ללא התרת נדרים כי דעתם לחזור למנהגם. [בדמוכ"ה מסתימת החכ"א הני"ל שהתיר ללא התרה, אע"פ שבחכ"א (כלל קכז אות ח) פסק כהשי"ך דבמקום חולי אף שדעתו לחזור למנהגו צריך התרה. ועיי' עוד בכל זה בשמעתא עמיקתא גליון רנ"ח].

חולים שאין בהם סכנה

חולים שאין בהם סכנה הצריכים לאכול מאכלי חלב לצורך רפואתם, א"צ להמתין כלל אחר אכילת בשר, ויעשו קינוח והדחה וברכה אחרונה לפני אכילת מאכלים אלו. ומי"מ אם בידם להמתין שעה, לכתחלה יעשו כן. [חכ"א (כלל מ סוף אות יג), בן איש חי (שנה ב' שלח לך אות י) ושבת הלוי (סי' ג)]. ואם א"א להם בקל לקנח פיהם, כיוון שעבר שעה מספיק הדחה בלבד. [וכמו"כ אם אין להם לברך ברכה אחרונה ויש, לסיילוק השולחן (והיינו מעשה שנראה שמסלק עצמו מסעודה ראשונה)]. בדרכ"ת (סי"ק טו-טז). ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון רנ"ח]. ורשאים לאכול ללא התרת נדרים כי דעתם לחזור למנהגם. [עיי' המקורות לעיל בענין יולדות].

קטנים

קטנים הם מלאו להם שלש שנים, מותרים באכילת מאכלי חלב אחר בשר. מכאן והילך, אם הם בריאים ואינם זקוקים ביותר למאכלי חלב, יש לחנכם להמתין בין אכילת בשר לגבינה. וימתינו שעה אחת. ומגיל ט' שנים יש להוסיף ולחנכם להרחיק בין בשר לחלב בסעודה לטעודה (על הקטן), ועכ"פ מגיל קרוב לבר מצוה יש לו להמתין וי' שעות. [הגרנ"י זצ"ל (חוט שני ח"ד פמ"ה עמי' טט). ודעת הגר"י קמיינצקי זצ"ל (אמת ליעקב על יו"ד סי' פט) שעד ג' שנים ודאי א"צ להמתין כלל ואף לאחר גיל זה עד כולל בשש שנים הוא חומרת יתירה. ועיי' בשבט הלוי (ח"ד סי' פד). והארכנו בזה בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון פ"ז].

מראית העין

אכילת מאכל תמתי הנראה כבשר בסעודה חלבית

מותר לאכול ואף לבשל בשר סויה עם חלב, וכן לשתותו תוך סעודה בשרית (או עם בשר), כי בזמנינו הדבר מפורסם שיש מאכלים הנראים כבשר או חלב והם אינם אלא סתמיים. ועל כן מותר לשתות קפה עם חלב פרווה בתוך סעודה בשרית. ומי"מ המהדר יניח קופסת המוצר הסתמי כהיכר במקום גלוי. [עיי' בחשב האפר (ח"א סי' כ)]. ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון ר"ו].

לחם שאכלו בסעודה חלבית/בשרית

לחם שנגע בכשר, אכילתו עם גבינה

לחם שנגע בבשר, אסור לאוכלו עם גבינה. וכן אם נגע בגבינה, אסור לאוכלו עם בשר. [נשו"ע (סי' א סעי' ג)]. ועל כן יש להיזהר שלא יגע הלחם לא בבשר ולא בגבינה כי חוששין אולי ישכח להחמיר ויאכלנו עם המין השני. [שי"ך (סי"ק ד)]. ומי"מ אם מייחד הלחם לאכלו רק עם בשר או חלב, אין הלחם נאסר, כי באופן זה לא חוששים שאולי ישכח ויאכלנו עם המין השני. ועל כן מותר למרוח לכתחלה על הלחם ממרוח חלבי וכדומה. [נפרגות הבשם (רס"י' צא) הובא בדרכ"ת (סי' צא וס"ק יב)]. והנה מבואר בשי"ך הני"ל דמועיל הדחה ללחם. אולם בכנה"ג (הגה"ש אותיות ב א) תמה על השי"ך ונקט דלא מועיל הדחה בכנה"ג. [ובדאו הפמ"ג (שם)]. וכן פסק גרוה"ש (אות ה). מיהו הפתי"ש (סי"ק ד) דחה דברי הכנה"ג וסיים דמי"מ נראה דבלחם יש חילוק, דאם נגע בלחם שלם או בפרוס מצד בןך במקום הקשה סגי בהדחה, אבל אם נגע מצד פנימי במקום הרך בניג גרידה (שהוא פחות מקליפה כמי"ש השי"ך סי' צ"ו סי"ק כ"א), ע"כ. וכי"כ ביד יהודה (פח"א סי' ט) דבעי גרידה. ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון קפ"ח].

הבשר או אכילה יבשים

י"א שאין איסור לאכול לחם עם המין השני אלא כשנגע בבשר או גבינה לחים, אבל אם הם יבשים, מותר לאכלו עם מין השני. [שי"ך (סי"ק א וד), פרי"ח (סי"ק ד), פלתי (סי"ק ג) וחכ"א (מב, ה)].

לחם שאכלו ממנו בסעודה בשרית או חלבית

לחם שאכלו ממנו בסעודה בשרית, אין לאכולו עם גבינה (או להיפך). [נשו"ע (סי' פט סעי' ד)]. ומשמע שהלחם נאסר אפילו כשאינו רואה עליו שאריות בשר וכי"כ. [ואפשר דחששו חז"ל שמא בלע טעם מבשר רותח וכדו' ולא אזדעיתיה]. וכל זה לענין החתיכה שחתכו מהכיכר ואכלו בה המאכל, אבל הלחם הנשאר בצד אינו נאסר. [אג"מ (נייד ח"א סי' לח)].

מאכלים שאכלו מהם בסעודה בשרית או חלבית

שאר מאכלים שאכלו מהם בסעודה בשרית (כגון סלטים וכדו'), מעיקר הדיו מותר לאוכלם בכלי המין השני אם נזהר לקחת מהם עם סכו"ם נקי, אבל בלא"ה אין לאוכלם עם המין השני. [בדי השלחן (סי' פט סי"ק צט). ומי"מ כל זה בסתמא, אבל היכן שידוע שהשאריות התבטלו בס', המאכלים מותרים באכילה במין השני. אלא שאין לעשות כן לכתחלה כשדעתו לאוכלם במין השני. אמנם לענין לחם שנאכל עם בשר (או גבינה) משמע מהפוסקים שהוא אסור עם מין השני בכל גוונא].

חיומום לחם על מכסה סיר רותח

מותר לתת חלה על מכסה של סיר בשרי רותח אע"פ שהחלה בולעת דרך המכסה מטעם הבשר (אם המקום גנוב בולע רק כדי קליפה, ואם המקום רטוב כדי נטילה כמבואר במי"ב סי' תנ"א סי"ק קי"א), ואין בזה משום לחם שנילוש בשומן או חלב שהפת נאסר כמבואר להלן. [נדע כאן לא חששו חז"ל אלא אם נתן חלב או שומן בשר בישעת לשה"י, אבל לאחר שנאפה אין הלחם נאסר. וכן משמע בס"י צ"ח דבכה"ג הלחם לא נאסר. וכן פסק הגר"ח"ק זצ"ל (שאלת רב עמי' צג). ודלא כבדי השלחן (סי' צא סעי' ג) שכתב לאסור בזה]. ומי"מ אם רצונו לאוכלה עם גבינה, עלוי להוציא את המקום שבלע מטעם הבשר. וכי"ז לכתח', אבל בדיעבד אם כבר עירב החלה עם גבינה, אם יש הפסד בדבר רשאי לאוכלה. [עיי' ברמ"א (רס"י צה) דני"ט בר גיט דביעבד שרי. והאע"פ שהלחם בולע בשעת בישול דעת רוב הפוסקים דאמרינן אף בכה"ג גיט בר גיט וע"כ בדיעבד אין לאסור. והארכנו בשמעתא עמיקתא גליון קפ"ח]. (ואם טעם מקום הקליפה או הנטילה ואין בו טעם בשר לפי הסותרים שמועיל טעימת ישראל מותר לאוכלו כולו עם המין השני, עיי' להלן בטעימת גי"ט בר גי"ט).

המכסה מזוכיכת

אם הניח החלה על מכסה מזוכיכת (או פיירעקס) נקי מותר לאוכלה כולה עם המין השני. [דעיינן בשו"ע (סי' תנא סעי' כו) דכלי זכוכית אינו בולע. ואף לרמ"א המחמיר שם וסו"ל שבולע ואין לו הכשר, מ"מ כבר הביא בפמ"ג (שם מ"ז ד"ה אעתיק וסי' קה מ"ז סי"ק א ד"ה ואם יש) דכוננו להחמיר דוקא לענין חפץ. ובג"ד דקיל כני"ל ניתן לסמוך עי"ז. ועיי' עוד בזה בשמעתא עמיקתא גליון קפ"ח].

נותן נייר כפף על המכסה

יש לתת עצה כדי שהחלות ישארו בחזקת פרווה (הפקשה במינה על מכסה שנינו מזוכיכת), עיי' נקיון המכסה משאריות בשר (או גבינה) והפקשה בין הלחם לסיר בנייר אלומיניום [באופן זה הוי מכיל כללי שמעיקר הדין לא יוצא לרוטב]. עיי' בגליון קל"ג. אולם נייר אפיה שמענו מהגר"ש ז' אולמן זצ"ל והגרמ"ש קליין שליט"א דלא מהני לזה כי אין דינו ככלי מחמת שסופג].

עיסה חלבית

לחם, **עוגות ורעוגיות**, **מועצה חלבית**

אין לשון עיסה בחלב, ואם לש כל הפת אסורה, כי חששו חז"ל שמה יאכלנה עם בשר. וכן אסור ללוש עיסה בשומן בשר שמה יאכלנה עם גבינה. [שו"ע סי' צז].

כשעושה סימן

אם עושה בה סימן או צורה שונה אין איסור. [שו"ע סי' צז] ורמ"א (שם).

לעשות הסימן לאחר אפיה

י"א שמועיל לאפות ע"מ לעשות סימן לאחר אפיה. [גי מהרש"א סי' צז אות ב] ודת אש (סי' יב), וכן ר"ל החמודי דניאל (סוף תערובות סי' יח) ונאשר בצי"ע. ובאבן ישראל (ח"ט סי' סז) נקט להקל וכתב כן אף בדת החו"ד (באורים סי' ק ג' וחי' ס"ק ה). ולכתחלה אין להקל בזה, אלא יעשנו דוקא לפני האפיה. [כי כן הוא הפשט הפשוט בדברי הפלתי (סי' קא), החו"ד (שם) והחכ"א (כלל נ אות ה). ומי"מ בדיעבד יש מקום להקל. וכן דעת הגר"מ להברשתאם זצ"ל (הכשרות עמי' רסז הגה לג). ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון קס"ד].

כשעושה כמות קטנה

אם עושה כמות קטנה מהעיסה, מותר ללוש בחלב או שומן. [שו"ע סי' צז] ורמ"א (שם)]. ולדעת השו"ע (סי' צז) כמות קטנה פירושו "כדי אכילה בבת אחת". [וכי"כ הפמ"ג (שי"ד סי' ק) אליבא דהמחבר. וכי"כ בבית"ח אות ז', ועיי"ש באות ח' דנאכל בבת אחת היינו לכל אחד ואחד מנני הבית]. ולדעת הרמ"א (שם) שכל שהוא לצורך אותו היום הוא בכלל מועט. [וכי"כ הפמ"ג (שם) והחו"ד (ביאורים סי' ק) ועי' בערוה"ש (אות ז) שכתב שאכילת יום א' שהוא מעט לעת הוי דבר מועט. ועיי' בבצל החכמה (ח"ו סי' פד) שרק מותר ליום א' ולא ליומיים. וכי"כ בדרכי"ת (סי' לג)].

עשה כמות קטנה ונותר

אם עשה כמות קטנה, ונותר, יעשה בו סימן ומותר באכילה. [עיי' בלבו"ש (סי' קלח) המובא בפת"ש (סי' ק) ש' מוכוח דבכה"ג הפת חוזר ונאסר. אלא די"ל דמי"מ כיון שנאפה בהיתר מהני לעשות היכר אחר האפיה אפי' לכתחלה. וכן הירוגי שמבואר בחו"ד (סי' קא), עיי"ש. ועיי' בדרכ"ת שהביא מפקקים על הלבו"ש].

עיסה מותקה

עיסה ממואלת במיני מתיקה וכדומה שאין דרך לאכלה עם בשר או גבינה, מותר ללוש אותה עם חלב או שומן. ולפי זה עוגות, סופגניות ודומיהם שלשים אותם בחלב וכדו', אין לחוש בהם, שאין דרך לאוכלם עם בשר. [מהר"ש (נו"ד ח"ב סי' יח ד"יה ועל הגלוסקאות), פרי"ח (סי' קא), חכ"א (שם אות ג), פת"ש (סי' ק) וכח"ח (אות טו)]. ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון קס"ד].

בישול בכלים בשריים לצורך סעודה חלבית

בישול מאכל פרווה בכלים בשריים ע"מ לאוכלו עם גבינה

אסור לבשל מאכל פרווה בכלי בשרי בן יומו (אע"פ שהוא נקי), על מנת לאוכלו עם גבינה (או להיפך). [שו"ע ורמ"א (סי' צה סעי' א-ב) וכי"כ השי"ד (סי' ד) דאף להשו"ע אינו מותר אלא אם כבר בשל, אבל לבשל ע"מ לערבב אסור. וכן נקטו הפרי"ח (סי' א), חב"י"צ (סי' ב) והכה"ח (אות א)].

מאכל שהתבשל בכלי בשרי, לערבו לכתחלה עם גבינה

מאכל שהתבשל בסיר בשרי אין יומו, לדעת השו"ע (סי' צה סעי' א) מותר לערבב אפי' לכתחלה עם גבינה. אולם לדעת הרמ"א (סעי' ב) אסור לערבבו לכתחלה, אלא שאם כבר התערבב בדיעבד המאכל מותר. והד"ן כן אף אם המאכל נצלה בכלי בשרי. [פרי"ח (סי' ה), פמ"ג (מי"ז סי' ב), חכ"א (מת, א), ערוה"ש (אות יב) וכח"ח (אות כב). וכן משמע מהשעה"צ (סי' תמו אות פא). דלא כהש"ג (סי' צה ס"ק ד), החו"ד (חי' סי' ה) והפתיש (סי' ק) א' דס"ל שאם נצלה נאסר בדיעבד. ומי"מ כתי' החזו"א (או"ח סי' קיט סי' ק) דדוקא כשבלעה הקדרה גם הטעם בשר ללא אמצעות מים, חשיב נצלה].

אין טעם בשרי או חלבי בתבשיל

אם אומרים שאף אם טועם המאכל ולא מרגיש בו טעם בשר או חלב, אין להקל על סמך זה לערבו לכתחלה עם המין השני (לממזגים לעיל), שכיון שטעימה בה"ז תלויה במח' אין להקל אלא בדוחק גדול או בצירוף כמה ספיקות. [הגר"ח"ח והגר"ני"ז זצ"ל (הבית בכשרותו עמי' כז הגה קד"ח)]. וי"א שאפשר לסמוך באופן זה לכתחלה על טעימת ישראל. [הגר"ח"פ שיינברג זצ"ל (ספר חוקי דעת). וכן שמענו בשם הגרמ"ש קליין שליט"א]. ולמעשה נראה שיש להחמיר כדעה הראשונה. [והאר"כנו בזה בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון קל"ב].

כלי אינו בן יומו

לבני אשכנז אף בכלי שאינן בן יומו אין לבשל ע"מ לאכול עם המין השני, ומי"מ אם כבר בישל מותר לכתחלה לאוכלו עם בשר. [חכ"א (שם אות ב), וכן משמע קצת מהרמ"א (שם)]. וכן פסק הגרש"א זצ"ל שבחי"ב (ח"ב עמי' ר). ובתשובות והנהגות (ח"א סי' תלד) כתי' דראוי לזהר בזה, ובמקום הדחק יכול לסמוך להתי' לכתח'. ועיי' במנח"י (ח"ט סי' עז אות ג). ולבני ספרד, מותר לבשל אף לכתחלה בכלי שאינן בן יומו ע"מ לערבב המאכל במין השני. [כה"ח (סי' צה אות ב) בשם בית דוד (יו"ד סי' מב)].

עשה במזיד (למחמירים לע"ז)

אם עבר במזיד ובישל בכלי חולב על דעת לאכול המאכל עם בשר, לא קנסין ליה (ולבני ספרד מותר לערבבו עם מין השני ולבני אשכנז הדין כן בכלי אינו בן יומו), כיון שמה שאוסרים נ"ט בר נ"י"ט לכתחלה, אינו אלא הרחקה דרבנן בעלמא. [פרי"ח (אות א). פלתי (סי' קא), פמ"ג (סי' צה מי"ז סי' ק), די יהודה (סי' יב) וכח"ח (אות ה). דלא כהמנחת כהן (ח"א פי"ב דף ע"ז ע"ד) שכת' דאף להשו"ע קנסין ליה ואסור לערבבו. ועיי' בדרכ"ת (סי' טז)].

הלך מהעושים שמבשלים עוברים דעתם לאכול עם גבינה

המבשל בכלי חלבי (לבני ספרד אפילו הוא בן יומו ולבני אשכנז באינו בן יומו), וכוונתו בשעת הבישול לבשל התבשיל אף לצורך אנשים שרוצים לערבבו בבשר, הולכים אחר רוב אנשים שמבשלים עוברים (אחר "עיקר הכוונה"). וכן כשמבשל עבור עצמו ובני ביתו אזלינן בתר הרוב, ואם רובם אין כוונתם לערבב במין השני שוב מותר לבשל אף עבור מי שכוונתו לערבב במין השני [אולם במקום שמבשל עבורו ועבור חבירו או בן זוגו, כיון שאין רוב דנים אותו כלכתחלה ואסור לעשות כן]. [כן מבואר במהר"ב"ח (סי' קא ד"יה אמנם האוסר וסד"ה אמנם לקנות) המובא בש"ך (סי' קיט סי' ק). והאר"כנו בזה בס"ד בגליון ק"ס].

מבשל כמות גדולה וחלב ממונה דעתו לערבו במין השני

במקום שמבשל כמות גדולה והרוב מתבשל ע"מ לערבב בפרווה או במין הכלי, אע"פ שיש מיעוט שודאי יערבנו במין השני, מותר (כי הולכים אחר עיקר הכוונה). [כן מבואר במהר"ב"ח (שם) המובא בש"ך (שם). והאר"כנו בזה בס"ד בגליון ק"ס].

אם אשכנזי לבשל עבור כן ספרד שדעתו לערב המאכל במין השני

מותר לבני אשכנז לבשל עבור בני ספרד בכלי חלבי (או בשרי) שאינן בן יומו אפי' שידוע לו שכוונתם לערב התבשיל במין השני (ואין בזה משום נ"יט בר נ"י"ט לכתחלה). [כן יוצא

מהמח"ל"ב"ח (שם) שהתבשיל (שם). והאר"כנו בזה בס"ד בגליון ק"ס].
מאכל פרווה והתבשיל בסיר בשרי, לחממו בסיר חלבי
אע"פ שלא עושים נ"יט בר נ"יט לכתחלה כמבואר לעיל, מי"מ מאכל פרווה שהתבשל בסיר בשרי (נקי) אפילו בן יומו, מותר לחממו לאחר מכן בכלי חלבי (נקי) אפילו בן יומו (או איפכא). [עיי' בש"ך (סי' צד סס"ק טו) שכתב דאף לאוסרים בנתשלו מותר להשתמש בכליהם. ועיי' בפמ"ג (סי' צה מי"ז סי' ק ה). ועיי' בדרישה (סי' קא), בב"ח ובפרי"ח (שם) דאף לכתחלה מותר לבשל בסיר בשרי ע"מ לחמם התבשיל בשעת הצורך במין חלבי (או איפכא). והאר"כנו בשמעתא עמיקתא גליון רס"ד].

שימוש בתנור לבשר וחלב

מי שאין בידו לרכוש תנור לבשר ולחלב לצאת מכל חשש מכשול, רשאי לבשל מאכל בשרי אחר תבשיל חלבי (או איפכא) לאחר ניקוי וליבון קל (ולכתחלה יש להדליק לצורך זה הגריל, כי גוף החימום שלו גלוי). [הגרש"א זצ"ל (אשרי האיש יו"ד פ"ה אות כח)]. ועיי' במנח"י (ח"ה סי' כ) ובתשובות והנהגות (ח"א סי' תל). ועיי' עוד בשמעתא עמיקתא גליון קל"ג].

אפיות חלות בתנור חלבי בן יומו

מותר לאפות חלות או שאר דברים יבשים (שאין בהם משום זיעה) בתנור חלבי בן יומו, אפילו על מנת לאוכלם בבשר (או איפכא), אף ללא הכשרת התנור (וישתמש לצורך זה בתבנית חד פעמית או יפריד בין העיסות לתבנית בנייר אלומיניום). [דהרי יש בזה רק משום נ"יט בר נ"יט דק"ל, ואין חשש לזיעה. ויש בזה עוד צדדים ואכמ"ל. וכן שמענו בשם הגרש"א זצ"ל. ועיי' משי"כ בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון קל"ג].

שימוש במיקרוגל לבשר וחלב

יש מי שאומר שמותר להשתמש במיקרוגל לחלבי ולבשרי אם מדקדק לכסות התבשיל. ודי שיכסה תמיד אחד מהם או הבשרי או החלבי. [הגר"ב"צ אבא שאול זצ"ל (בדרשת וחקרת חי"ב יו"ד סי' ד אות ב)]. ויש אומרים שאין נכון לעשות כן לפי שעלול ביותר שלא יהא התבשיל מכוסה כראוי. [הגרש"א זצ"ל (הליכ"ש פסח פ"י הגה 44) והגרש"א זצ"ל (שם פ"ה סוף אות ג). וכן הוא במבית לוי (ח"ו עמ' כח, ח"ג עמ' כב אות ט). דעת הגרש"א זצ"ל (שם)]. וכל זה בשימוש תדיר כגון בבית, אבל באקראי כגון הנמצא במקום ציבורי שיש חשש שהתנור נטרף (כגון בית חולים וכדו'), יכול לסמוך לכסות (ויכסה התבשיל מכל צדדי, ואם התנור אינו נקי יקפיד לכסות התבשיל בב' כיסויים). [והאר"כנו בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון קמ"ב].

כיריים (הצובות העומדות על הגז)

מותר להשתמש בכיריים לבשר וחלב אם משתמשים בהם על ידי הפסק כלי (כלומר שמנחים האוכל בכלי ולא על הצובות). [מי"ב (סי' תנא סי' ק לד) משום שני טעמים, א' מה שנפשך מיד נשרף, ב' הבלוע בהם לא יוצא כי הוי מכלי לכלי ללא רוטב. ועיי' באג"מ (יו"ד ח"א סי' נט). וכן פסק באור לציון (חי"ג פ"י אות ג). ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון קל"ג באורך].

כיריים השמליות (קרמיות)

כיריים השמליות שזכוכית קבועה עליהן (קרמיות), יש מקום להקל להשתמש בהן לבשר ולחלב עכ"פ ע"י הפסק כלי (אם אין במשטח שאריות של בשר או חלב בעין). [כי אינו דומה לאינדוקציה דהלך כי בכיריים אלו המשטח מתחמם ושורף הבעין. ומי"מ כיון שמנחים הסירים ממש על המשטח יש לחוש לשאריות בשר בעין וכדו' וע"כ ראוי להחמיר לייחד א' לבשר וא' לחלב].

אינדוקציה

כיריים אפילו במקום שיש חשש שהשתמשו בהם בדברים אסורים, אין צריכות הכשר, (וכל שכן המעברים שאין צריכין הכשר), ודי להם בניקוי יסודי אם לא מנחים עליהם אוכל באופן ישיר אלא על ידי הפסק כלי. [כמבואר במי"ב (סי' תנא סי' ק לד) ובאג"מ (יו"ד ח"א סי' נט). וכן פסק באור לציון (חי"ג אות ג)]. וכן הדין בכיריים חשמליות (קרמיות או אינדוקציה) ויקפיד שהמשטח יהיה נקי בכל שימוש. [ועיי' משי"כ בזה בס"ד בזה בגליונות שי"מ ושמ"ד בזה, ואע"פ שהתם החמורנו שאנא הכא דאכסנאי הוא וע"כ יש להקל טפי כי אינו אלא שימוש ארעי. ועיי' עוד בדרכ"ת (סי' צב סי' קפ), ובתשובות והנהגות (ח"ב סי' שפז) ובארוחת רבינו (חי"ג עמ' עח אות לו). ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון קל"ג באורך].

פלטה השמלית

לכתחלה אין להשתמש עם פלטה חשמלית לחמם מאכלים של בשר וחלב. ומי"מ באופן אקראי יש להתיר אחר ניקוי המשטח וכיסוי בנייר אלומיניום עבה (ע"מ שלא יקרע בקלות). [הנה במי"ב המובא לעיל מבואר ב' טעמים להתיר שימוש בכיריים לבשר וחלב, ובהו טעם הראשון פעמים שאינו קיים כי כשנשפך מאכל ב"ד"כ לא נשרף כי אין חומר רב. ומי"מ אם מנקה אותה ומכסה אותה ע"י נייר אלומיניום שרי וכן אם מכשירה ע"י הדלקתה עד שתחממת היטב גם אין לחוש].

ניצוק

עירוי על חלב או בשר ממיחה העומד לשימוש פרווה

מעיקר דאין מותר לשפוך מים רותחים ממיחה או קומקום העומד לשימוש פרווה על בשר או חלב, אפי' עומדים ע"ג האש. [כי הזיעה העולה אינה יס"ד, דסתמא דמילתא זיעה שיוצאת מחוץ לדפנות הכלי אינה יס"ד כמבואר בפמ"ג (סי' צד מי"ז סי' ק א' ד"יה דע שמה). ומשום ניצוק חיבור אין לחוש כיון דהוי התיקא. וכן פסק הגרש"א זצ"ל (מאור השבת ח"ב מכתב כה, ד). ובדרך זה פסק הגרש"א זצ"ל (שבות יצחק בדיני שהיה פ"י"ז אות ה). והאר"כנו בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון קע"ו].

מוצאי החג

הבדלה

מוצאי יום טוב מבדילים על הכוס. [שו"ע (סי' תצא סעי' א)]. ולא מברכים לא על הבשמים ולא על הנר, אפילו חל יו"ט במוצ"ש. [שו"ע (שם) ומ"ב (סי' ג), עיי"ש הטעם לדבר].

אסרו חג

נוהגים להרבות קצת באכילה ושתייה ביום שאחר החג והוא "אסרו חג". רמ"א (סי' תכט סעי' ב). ועיי' בתורה לשמה (סי' קמ)].

להתענות במוצאי חג השבועות

אסור להתענות במוצאי חג השבועות. [שו"ע (סי' תצד סעי' ג). ועיי' במי"ב (סי' ק) טעם הדבר]. ולא מתענים תענית יארצי"ט. [גר"ז (סי' תכט אות יז)]. וכן חתן וכלה ביום חופתם אינם מתענים. [מי"ב (סי' תקעג סי' ק)]. ולסוברים שמסוך שלא נופלים על פניהם עד י"ג סיון, י"א שאף אין מתענים בהם ולאופלו חתן וכלה ביום חופתם, וי"א שחתן וכלה מתענים. [עיי' במי"ב (סי' תקעג סי' ק)]. ולמעשה המנהג להתענות. [אי"א מבוטשאטש (שם ד"ה בהגה"ה)]. וכן דעת הגרש"א זצ"ל (אשרי האיש חי"ג פ"ה אות לא)].

אמירת תחנון

אין אומרים תחנון עד ח' בשיון, דהיינו אחר אסרו חג. [רמ"א (סי' תצד סעי' ג)]. ויש מקומות שנוהגים שלא ליפול כל הששה ימים שבועות מאפי שהקרבות של חג השבועות היה להם לשלומין כל ז'. [מי"ב (סי' קלא סי' ק)]. וכן מנהג אר"י שלא לומר תחנון עד יום י"ג סיון. [לוח אר"י לגרמ"ט (ירש חודש סיון)]. וכן דעת הגרש"א זצ"ל (הליכ"ש שבועות פי"ב אות טז והנה כה) שבי"ג צריך לומר (אף בחי"ס) אע"פ שהוא יום שישו' אחרי יו"ט שני בחי"ל. והחזו"א (ארוחת רבנו ח"א עמי' טח) נהג לאומרו אחרי איסור חג]. ואין אומרים יה"ר שאחר קריאת התורה והזכרת נשמות. [לוח אר"י (שם)]. ובשחרית של אסרו חג רובם אין אומרים קל ארך אפים ולמנצח (ויש נוהגים לאומרו). [לוח אר"י לגרמ"ט (סוף חודש סיון)].

להאזנה לשיעורי בעמח"ם שמעתא עמיקתא שליט"א במספר ישיר 073-295-1244

✉ להצטרפות לרשימת התפוצה ללא עלות ניתן לשלוח בקשה לדוא"ל: amikta@amikta.co.il

הגליון נתרם כעילום שם להצלחת התורם ומשפחתו | © שמעתא עמיקתא – לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503